

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 196/05-59

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. februára 2006 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti PharmDr. J. Z., mal. M. Z. a mal. J. Z., zastúpených zákonnou zástupkyňou PharmDr. J. Z., všetci bytom B., právne zastúpených advokátkou Mgr. Z. K., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 144/00, za účasti Okresného súdu Bratislava III, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo PharmDr. J. Z., mal. M. Z. a mal. J. Z. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 144/00 v období po doručení nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 66/02 z 29. januára 2003 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 144/00 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. PharmDr. J. Z. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Mal. M. Z. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu do rúk matky PharmDr. J. Z.

5. Mal. J. Z. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu do rúk matky PharmDr. J. Z.

6. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý uhradiť PharmDr. J. Z., mal. M. Z. a mal. J. Z. trovy právneho zastúpenia v celkovej sume 18 457,20 Sk (osemnásťtisícštyristopäťdesiat'sedem slovenských korún a dvadsať halierov) na účet ich právnej zástupkyne advokátky Mgr. Z. K., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

7. Vo zvyšnej časti návrhu n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 196/05 z 25. augusta 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní

pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť PharmDr. J. Z. (ďalej aj „sťažovateľka“), mal. M. Z. a mal. J. Z. (ďalej aj „mal. sťažovatelia“, ďalej spolu aj „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 144/00 v období po právoplatnosti nálezú Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 66/02 z 29. januára 2003 (ďalej aj „nález ústavného súdu z 29. januára 2003“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je navrhovateľkou v konaní o „*rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletým deťom*“, ktoré začalo 27. októbra 2000. Ústavný súd už nálezom sp. zn. II. ÚS 66/02 z 29. januára 2003 rozhodol, že základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 144/00 porušené, prikázal okresnému súdu konať v označenom konaní bez zbytočných prietahov a priznal jej primerané finančné zadosťučinenie a úhradu trov právneho zastúpenia. Podľa sťažovateľky okresný súd „*nerespektoval*“ výrok ústavného súdu spočívajúci v príkaze konať v predmetnom konaní bez zbytočných prietahov, preto 16. júna 2005 sťažovatelia podali na ústavnom súde ďalšiu sťažnosť, ktorou namietali pokračujúce porušovanie ich práv postupom okresného súdu.

Okresný súd podaním sp. zn. Spr. 3595/05 z 30. decembra 2005 doručeným ústavnému súdu 9. januára 2006 predložil k sťažnosti sťažovateľov vyjadrenie, v ktorom chronologicky opísal priebeh predmetného konania od doručenia nálezú ústavného súdu z 29. januára 2003 a v závere uviedol, že „*(...) súd vo veci konal riadne, úkony boli vykonávané v primeraných lehotách a z ich obsahu je zrejmé, že smeroval k rozhodnutiu vo veci, a preto ústavnú sťažnosť považujem za neodôvodnenú*“.

Právna zástupkyňa sťažovateľov v podaní z 23. januára 2006 k prehľadú úkonov okresného súdu a jeho vyjadreniu okrem iného uviedla, že: «*Sťažovatelia predovšetkým*

uvádzajú, že v plnom rozsahu zotrúvajú na obsahu svojich doterajších podaní. Ďalej sťažovatelia zdôrazňujú, že nesúhlasia so záverom podpredsedu Okresného súdu Bratislava III, podľa ktorého „z chronológie uvedených úkonov a ich obsahu je zrejmé, že súd vo veci konal riadne, úkony boli vykonávané v primeraných lehotách a z ich obsahu je zrejmé, že smeroval k rozhodnutiu vo veci, a preto ústavnú sťažnosť považujem za nedôvodnú“. Sťažovateľom nie je zrejmé, ako mohol podpredseda súdu dospieť k vyššie citovanému záveru, keď priamo z jeho vyjadrenia vyplýva, že:

- Okresný súd Bratislava III po tom, ako zákonný sudca JUDr. H. začal pôsobiť na Krajskom súde v Bratislave, neuskutočnil vo veci počas 7 mesiacov a 11 dní (od 1. januára 2003 do 12. augusta 2003) žiadny úkon a aj pojednávanie na 20. októbra 2003 vytýčil s viac ako 2 mesačným predstihom;

- Okresný súd Bratislava III dňa 21. októbra 2003 nesprávne nariadil znalecké dokazovanie znalcom, v ktorého znaleckej kompetencii nebolo vyjadriť sa k danej problematike; navyše znalecké dokazovanie nariadila neoprávnená osoba - vyššia súdna úradníčka, v dôsledku čoho musel Krajský súd v Bratislave dňa 7. júna 2004 uznesenie Okresného súdu Bratislava III z 21. októbra 2003 zrušiť;

- Okresný súd Bratislava III takmer 1 rok, t. j. od 17. decembra 2003 do 2. decembra 2004 neurobil vo veci ani jeden úkon;

- hoci krajský súd v uznesení zo 7. júna 2004 uviedol, že povinnosťou Okresného súdu Bratislava III bude opätovne rozhodnúť o nariadení znaleckého dokazovania. Okresný súd Bratislava III sa začal o znalecké dokazovanie zaujímať až 6. mája 2005, resp. 25. mája 2005, teda takmer po 11 mesiacoch, resp. po viac ako 11 mesiacoch od rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave zo 7. júna 2004;

- Okresný súd Bratislava III od 2. decembra 2004 do 10. marca 2005 neuskutočnil vo veci ani jeden úkon;

- Okresný súd Bratislava III nepojednával vo veci 2 roky a 20 dní, t. j. od 20. októbra 2003 do 9. novembra 2005.

Toto všetko vyplýva priamo z vyjadrenia podpredsedu Okresného súdu Bratislava III, ktorý vyššie opísaný postup považuje za riadne konanie, v primeraných lehotách a smerujúce k rozhodnutiu vo veci, a to aj napriek tomu, že mu je známe, že dňa 29. januára 2003 (teda nie 22. januára 2003, ako to nesprávne uvádza podpredseda súdu) Ústavný súd

Slovenskej republiky nálezom sp. zn. II. ÚS 66/02 rozhodol, že Okresný súd Bratislava III porušil v predmetnom konaní článok 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a prikázal Okresnému súdu Bratislava III konať bez zbytočných prietahov.

Pokiaľ ide o pojednávanie vytyčené na 9. novembra 2005, tak sťažovatelia uvádzajú, že Okresný súd Bratislava III mohol, vzhľadom na povahu veci, keďže ide o takú vec, ktorá si vyžaduje mimoriadnu pozornosť aj pokiaľ ide o rýchlosť konania (str. 22 nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 66/02), pojednávanie vytyčiť aj skôr a nie až na 9. novembra 2005. Už 2. septembra 2005 došiel totiž Okresnému súdu Bratislava III očakávaný znalecký posudok, ktorý súdu zaslala právna zástupkyňa sťažovateľky s tým, že súčasne požiadala súd o vytyčenie pojednávania v najskoršom možnom termíne (č. listu 356 a nasl.). Sťažovatelia súčasne poukazujú na to, že sťažovateľka PharmDr. J. Z. bola v deň pojednávania, teda 9. novembra 2005, hospitalizovaná v Národnom onkologickom ústave v Bratislave na chirurgickom oddelení a do dnešného dňa sa podrobila už dvom chirurgickým zákrokom, podstupuje chemoterapiu a stále je práceneschopná. Sťažovatelia rovnako poukazujú na obsah vyjadrenia právnej zástupkyne sťažovateľky na pojednávaní dňa 9. novembra 2006, z ktorého je zrejmé, že Okresný súd Bratislava I dňa 17. októbra 2005 vyslovil zákaz styku otca, t. j. odporcu Ing. B. Z. s maloletými M. Z. a J. Z. a zároveň zamietol návrh otca na zníženie jeho vyživovacej povinnosti na maloleté deti na čas do rozvodu (...).

Pokiaľ ide o pojednávanie vytyčené na 12. decembra 2005, tak sťažovatelia uvádzajú, že toto bolo odročené bez meritórneho prejednávania veci (...), nakoľko odporca nesúhlasil s tým, aby bolo konané v neprítomnosti jeho právneho zástupcu. Okresný súd Bratislava III to akceptoval, a to aj napriek tomu, že:

- 20. októbra 2003 sa odporca ani jeho právny zástupca na pojednávanie neustanovili; odporca sa do pojednávacej miestnosti dostavil až po pojednávaní a svoju neúčast' na pojednávaní ospravedlnil návštevou lekára, pričom neprítomnosť svojho právneho zástupcu ospravedlniť nevedel;

- 9. novembra 2005 sa odporca ani jeho právny zástupca na pojednávanie, ktoré sa konalo po 2 rokoch a 20 dňoch, neustanovili; dňa 4. novembra 2005 došlo súdu ospravedlnenie právneho zástupcu odporcu z jeho neúčasti, ako aj z neúčasti odporcu na pojednávaní určenom na 9. novembra 2005 z dôvodu podrobenia sa chirurgickému

zákroku (č. listu 422);

- 12. decembra 2005 sa právny zástupca odporcu na pojednávanie nedostavil, pričom listom z 22. novembra 2005, ktorý došiel súdu 24. novembra 2005, navrhol zmenu termínu pojednávania, nakoľko v danom čase a dátume má už údajne skôr vytýčené pojednávanie na Okresnom súde Bratislava II (č. listu 434). Sťažovatelia sú toho názoru, že Okresný súd Bratislava III nemal tento návrh odporcu a jeho právneho zástupcu akceptovať a považovať ho za ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní. To platí o to viac, že išlo už o tretie pojednávanie, na ktoré sa právny zástupca odporcu neustanovil.

Na záver sťažovatelia poukazujú na nepriaznivý zdravotný stav sťažovateľky PharmDr. J. Z. a prosia Ústavný súd Slovenskej republiky, pokiaľ je to možné, aby o ich sťažnosti rozhodol v dohľadnom čase. Súčasne pripomínajú, že Okresný súd Bratislava III už 5 rokov a takmer 3 mesiace nie je schopný rozhodnúť o návrhu na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletým deťom. Táto skutočnosť mimoriadne negatívne ovplyvňuje zdravotný stav sťažovateľov, osobitne sťažovateľky PharmDr. J. Z., ktorí sú nútení žiť v neustálom strese a neistote.

Sťažovatelia rovnako žiadajú Ústavný súd Slovenskej republiky, aby im v rámci trov konania priznal aj náhradu hotových výdavkov vo výške 100,- Sk za vyhotovenie fotokópie zápisníc z pojednávani z 9. novembra 2005 a 12. decembra 2005 (...).»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 9 C 144/00 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania po 20. marci 2003, keď bol okresnému súdu doručený nález ústavného súdu z 29. januára 2003:

- 23. apríla 2003 bol predmetný spis prerozdelený a pridelený novému zákonnému sudcovi v zmysle Opatrenia predsedu okresného súdu z 15. apríla 2003 č. Spr 3673/2002,

- 12. augusta 2003 okresný súd nariadil termín pojednávania na 20. október 2003 a predvolal sťažovateľku, otca maloletých, oboch právnych zástupcov a kolízneho opatrovníka, ktorého zároveň vyzval na aktuálne prešetrenie pomerov v rodine sťažovateľov,

- 20. októbra 2003:

- za účasti sťažovateľky, jej právnej zástupkyne a kolízneho opatrovníka, bez prítomnosti otca maloletých a jeho právneho zástupcu sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré po oboznámení účastníkov konania s obsahom spisu bolo odročené na neurčito za účelom doplnenia dokazovania vypracovaním znaleckého posudku, pripojenia spisu sp. zn. 25 Nc 19/99,
- zákonný sudca dal pokyn na predloženie spisu vyššej súdnej úradníčke o. i. aj za účelom nariadenia znaleckého dokazovania,

- 21. októbra 2003 okresný súd:

- pripojil spis sp. zn. 25 Nc 19/99, žiadal Okresnú prokuratúru Bratislava III a Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) o oznámenie stavu konaní vedených vo veci sťažovateľov (odpovede doručené 31. októbra 2003 a 28. októbra 2003),
- uznesením č. k. 9 C 144/00-307 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru psychológia, odvetvie klinická psychológia detí a dospelých, ustanovil znalkyňu a uložil jej, aby v lehote 20 dní od právoplatnosti tohto uznesenia písomne podala znalecký posudok, a oboch účastníkov konania zaviazal na zloženie preddavku na trovy znaleckého dokazovania (ďalej len „uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania“),
- vyzval otca maloletých na predloženie dokladov preukazujúcich aktuálnu výšku jeho príjmov, daňových priznaní a iných dokladov o jeho príjmoch,

- 11. novembra 2003 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľky z 3. novembra 2003, ktorým podala námietky k osobe znalca,

- 14. novembra 2003 bolo okresnému súdu doručené:

- odvolanie sťažovateľky z 13. novembra 2003 proti uzneseniu o nariadení znaleckého dokazovania v časti zloženia preddavku na trovy dokazovania, ktoré podrobne odôvodnila,

- podanie ustanovenej súdnej znalkyne z 12. novembra 2003, ktorým odoprela podať znalecký posudok v predmetnej veci, pretože je znalcom v odvetví psychiatria, a nie psychológia,
  - 17. decembra 2003 okresný súd ustanovil uznesením č. k. 9 C 144/00-325 na vykonanie znaleckého dokazovania nového súdneho znalca,
  - 27. februára 2004 okresný súd predložil spis z dôvodu odvolania sťažovateľky proti uzneseniu o nariadení znaleckého dokazovania krajskému súdu, ktorý 7. júna 2004 uznesením č. k. 6 Co 58/04-330 toto uznesenie zrušil [(ďalej len „zrušujúce uznesenie krajského súdu“) spis bol vrátený okresnému súdu 21. júna 2004],
  - 2. mája 2005 okresný súd vyzval Okresný súd Bratislava I o pripojenie znaleckého posudku vo veci maloletých sťažovateľov a rozhodnutia v konaní sp. zn. 1 P 195/04,
  - 3. mája 2005 bol okresnému súdu doručený prípis Okresného súdu Bratislava I, ktorým žiadal o oznámenie, či vo veci maloletých sťažovateľov bolo nariadené znalecké dokazovanie (okresný súd odpovedal 6. mája 2005),
  - 28. júna 2005 okresný súd oznámil účastníkom konania, že „z dôvodu hospodárnosti konania“ a aby „maloleté deti neboli vystavované opakovane znaleckému vyšetreniu“, nariadi termín pojednávania po predložení znaleckého posudku vypracovaného pre potreby konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 1 P 195/04,
  - 2. septembra 2005 sťažovateľka predložila okresnému súdu znalecký posudok vypracovaný pre konanie sp. zn. 1 P 195/04 a zároveň požiadala o nariadenie termínu pojednávania,
  - 4. októbra 2005 okresný súd nariadil termín pojednávania na 9. november 2005 a vyzval účastníkov konania na vyjadrenie sa k pripojenému znaleckému posudku,
  - 4. novembra 2005 bolo okresnému súdu doručené ospravedlnenie právneho zástupcu otca maloletých z pojednávania nariadeného na 9. november 2005,
  - 9. novembra 2005 sa uskutočnilo za prítomnosti právnej zástupkyne sťažovateľov a kolízneho opatrovníka pojednávanie, ktoré bolo odročené na 12. december 2005, okresný súd zároveň žiadal o pripojenie spisu 25 Nc 19/99 a rovnopisu rozsudku sp. zn. 1 P 195/04,
  - 24. novembra 2005 bolo okresnému súdu doručené ospravedlnenie právneho zástupcu otca maloletých na pojednávaní nariadenom na 12. december 2005,

- 12. decembra 2005 sa uskutočnilo za prítomnosti právnej zástupkyne sťažovateľky, otca maloletých a kolízneho opatrovníka pojednávanie, ktoré bolo pre nesúhlas otca maloletých pojednávať v neprítomnosti jeho právneho zástupcu odročené na 6. február 2006 okrem iného s tým, že právny zástupca bude predvolaný pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty,

- 6. februára 2006 sa aj za prítomnosti právneho zástupcu otca maloletých uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 15. marec 2006.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, I. ÚS 54/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1. Z hľadiska prvého kritéria, t. j. či išlo o zložitú vec po právnej a skutkovej stránke, ústavný súd konštatuje, že nezistil otázku osobitného právneho významu, ktorá by mala byť v tomto konaní posúdená bez jej predošlého riešenia v stabilizovanej judikatúre všeobecných súdov. Určitý stupeň skutkovej zložitosti možno pripísať tomu, že ide o rozvod manželstva, ktoré je spojené s konaním starostlivosti súdu o maloletých. Napriek

tomu ústavný súd konštatuje, že pred okresným súdom prebieha konanie, ktoré nemožno považovať za právne zložité a ani za osobitne fakticky zložité, takže pri účinnejšom a dôraznejšom postupe okresného súdu by sa konanie bolo urýchlilo, čo bolo žiadúce najmä s ohľadom na skutočnosť, že ústavný súd už nálezom sp. zn. II. ÚS 66/02 z 29. januára 2003 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky v tomto konaní. Z hľadiska povahy veci (konanie o úprave práv a povinností rodičov k mal. sťažovateľom na čas po rozvode manželstva) ide pritom o takú vec, ktorá si vyžaduje mimoriadnu pozornosť aj pokiaľ ide o rýchlosť konania. Na právnu ani faktickú zložitost' veci vedenej pod sp. zn. 9 C 144/00 napokon nepoukázal ani samotný okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľov.

2. V konaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na priet'ahoch konania podieľali sťažovatelia. Keďže v danom prípade sú dvaja zo sťažovateľov maloletí, neprichádza do úvahy hodnotiť ich správanie ako účastníkov konania. Preto ústavný súd mohol zohľadniť iba správanie ich zákonnej zástupkyne - matky, ako jednej zo sťažovateľov a vyhodnotil ho rovnako ako v predošlom náleze ústavného súdu z 29. januára 2003 ako aktívne a súčinnosťné. Sťažovateľka pravidelne nahliadala do spisu, navrhovala a predkladala dôkazy, osobne alebo v zastúpení právnu zástupkyňou sa zúčastnila na všetkých nariadených pojednávaniach, urgovala plynulosť postupu okresného súdu.

So zreteľom na povahu veci je potrebné spomenúť aj správanie otca maloletých, resp. jeho právneho zástupcu, ktoré tiež malo vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Otec maloletých sa na rozdiel od sťažovateľky zúčastnil iba na jednom pojednávaní, a aj to navrhol odročiť pre nesúhlas pojednávať v neprítomnosti jeho právneho zástupcu (ktorý sa s výnimkou pojednávania konaného 6. februára 2006 nezúčastnil ani na jednom pojednávaní, svoju neúčast' vždy odôvodnil - zdravotné problémy, kolízia pojednávani, a žiadal ju ospravedlniť). Na pojednávanie nariadené na 6. február 2006 bol právny zástupca otca maloletých predvolaný už pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že súdne konanie, ktoré na okresnom súde prebieha od 27. októbra 2000, je stále na prvostupňovom súde bez rozhodnutia vo veci samej a trvá už viac ako 5 rokov. Ústavný súd pritom, ako to už bolo uvedené, nálezom z 29. januára 2003 vyslovil, že v preskúmanom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Posledným úkonom okresného súdu (vykonaným 23. decembra 2002), ktorý ústavný súd vzal do úvahy pred prijatím rozhodnutia vo veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. II. ÚS 66/02, bolo odročenie termínu pojednávania 15. januára 2003 na neurčito z dôvodu zmeny rozvrhu práce na okresnom súde.

Nový zákonný sudca, ktorému bola vec pridelená opatrením predsedu okresného súdu z 15. apríla 2003, nariadil 12. augusta 2003 termín pojednávania na 20. október 2003. Ústavný súd pripúšťa, že nový zákonný sudca „*potreboval určitý čas, kým sa oboznámil s vecami v súdnom oddelení*“, avšak zmena vo veci konajúceho sudcu nemôže ísť na ťarchu účastníka konania a navyše v tak citlivej veci, ako je to v okolnostiach tohto prípadu. Preto ústavný súd obdobie od 29. januára 2003, keď rozhodol vo veci sp. zn. II. ÚS 66/02, do 12. augusta 2003, t. j. v trvaní viac ako 6 mesiacov vyhodnotil ako zbytočný prierah okresného súdu spočívajúci v jeho nečinnosti.

Ďalšie konanie okresného súdu nasledujúce po pojednávaní uskutočnenom 20. októbra 2003 do septembra 2005, keď bol okresnému súde predložený znalecký posudok vypracovaný pre potreby konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 1 P 195/04, vyhodnotil ústavný súd ako neefektívne a súčasne spojené aj s obdobím úplnej nečinnosti (od 21. júna 2004 do 2. mája 2005, t. j. v trvaní viac ako 10 mesiacov), a to z nasledujúcich dôvodov:

Okresný súd na pojednávaní 20. októbra 2003 aj napriek vyhláseniu sťažovateľky, „*že nesúhlasí s nariadením znaleckého dokazovania, pretože podľa jej názoru stačí rok a pol starý znalecký posudok*“, a poukázaniu „*aj na výsledky znaleckých posudkov*

založených v spise“ nariadil 21. októbra 2003 znalecké dokazovanie z odboru psychológia, odvetvie klinická psychológia detí a dospelých, avšak nesprávne ustanovil znalca z odboru psychiatria, v kompetencii ktorého nebolo vyjadriť sa k danej problematike. Preto 12. decembra 2003 ustanovil nového súdneho znalca z príslušného odboru. Obe uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania boli vydané (podpísané) vyššou súdnou úradníčkou.

Dňa 7. júna 2004 krajský súd na základe odvolania sťažovateľky proti uzneseniu o nariadení znaleckého dokazovania toto uznesenie, z dôvodu že *„súdny úradník nemohol, a to ani napriek písomnému povereniu vec prejednávajúceho sudcu (...) vydať predmetné uznesenie a toto bolo tak vydané nekompetentnou osobou“*, zrušil.

Na základe týchto dôvodov ústavný súd opísané konanie okresného súdu kvalifikoval ako neefektívne, zohľadňujúc svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. *„Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol“* (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04).

V období od 10. marca 2005 do 2. septembra 2005 okresný súd čakal na vypracovanie a predloženie znaleckého posudku pre potreby konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I vo veci vedenej pod sp. zn. 1 P 195/04, a to z dôvodu *„hospodárnosti konania, ako aj tej skutočnosti, aby maloleté deti neboli vystavované opakovane znaleckému dokazovaniu“*.

Po predložení vypracovaného znaleckého posudku v septembri 2005 okresný súd nariadil termín pojednávania na 9. november 2005, ktoré bolo pre neprítomnosť otca maloletých, ako aj jeho právneho zástupcu odročené na 12. december 2005. Aj toto pojednávanie bolo z dôvodu návrhu otca maloletých o odročenie pojednávania pre jeho

nesúhlas pojednávať v neprítomnosti svojho právneho zástupcu znovu odročené na 6. február 2006. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd vzhľadom na mimoriadne okolnosti prípadu mal skôr urobiť opatrenia na zabezpečenie účasti druhej strany a využiť procesné prostriedky (resp. poriadkové opatrenia) dané mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie súčinnosti otca maloletých. Na ostatný termín pojednávania bol právny zástupca predvolaný už pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty.

Podľa názoru ústavného súdu občianske súdne konanie, ktoré bez právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako je tomu v danej veci (konanie vo veci starostlivosti o maloletých), treba považovať už len so zreteľom na samotnú dĺžku konania za konanie nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. Táto zdĺhavosť konania totiž v princípe predlžuje stav právnej neistoty dotknutých osôb do tej miery, že ich právo na súdnu ochranu sa stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (napr. I. ÚS 65/03, I. ÚS 39/00).

Vzhľadom na to ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 9 C 144/00, opakovane došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie s'ťažovateľmi označených práv okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú s'ťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu v ich veci.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia v sťažnosti žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 200 000 Sk spoločne a nerozdielne, o. i. z dôvodov beznádeje, *„ktorú sťažovatelia pociťujú v ich veci, a ktorá je vyvolaná tým, že Okresný súd Bratislava III napriek tomu, že o zbytočných preťahoch už rozhodol Ústavný súd SR, vo veci nekonal tak, aby to viedlo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov“*, straty *„dôvery sťažovateľov, najmä sťažovateľky k princípom právneho štátu“* a hlavne z dôvodu, že *„odsúvanie súdnej ochrany má nepriaznivé dopady na psychický a fyzický stav sťažovateľov, maloleté deti sťažovateľky sú nútené žiť v neistote a v strachu z toho, ako to bude po rozvode, kto sa bude o nich starať, či sa budú musieť stýkať s otcom, ktorý je trestne stíhaný (...)“*.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 144/00, ktorá je viac ako 5 rokov, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že v danom prípade ide o pokračujúce porušenie sťažovateľmi označených práv, ústavný považoval priznanie sumy 50 000 Sk pre každého

zo sťažovateľov za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou Mgr. Z. K., ktoré si vyúčtovala za tri spoločné úkony právnej služby v celkovej sume 18 457,20 Sk.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia je nižšia, ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) a neodporuje tejto vyhláške. Preto ústavný súd priznal právnej zástupkyňi úhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej výške.

Úhradu hotových výdavkov za zhotovenie dvoch zápisníc z pojednávania vyčíslených advokátkou vo vyjadrení z 23. januára 2006 v sume 100 Sk ústavný súd nepriznal, keďže ich nepovažoval za účelne vynaložené hotové výdavky v súvislosti s konaním o sťažnosti.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. februára 2006